

Białystok, dn. 18.03.2019 r.

Sz. P. Artur Kosicki

Marszałek Województwa Podlaskiego

Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego

Kardynała Stefana Wyszyńskiego 1, 15-888 Białystok

Dotyczy: postulatów przedsiębiorców zrzeszonych w Izbie Przemysłowo-Handlowej w Białymstoku w sprawie aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego jest bardzo istotnym dokumentem, który w oparciu o wcześniejszą analizę stanu wytycza kierunki koncentracji działań jako priorytety do osiągnięcia założonych efektów rozwoju. Celowym jest podjęty właśnie proces aktualizacji opracowania. Ze swojej strony pragniemy jedynie zasygnalizować obszary, które naszym zdaniem wywierają istotny wpływ na rozwój przedsiębiorczości w naszym województwie:

1. **Strategiczne położenie Województwa Podlaskiego** Ze względu na strategiczne położenie Województwa Podlaskiego celowym staje się podjęcie działań w temacie **zwiększenia tranzytowych przewozów towarowych przez teren województwa**. Nasz region może uzyskać znaczne korzyści ekonomiczne z tranzytowego przewozu towarów na ważnym szlaku drogowo - kolejowym biegnącym z Chin do Europy Zachodniej. Głównym kolejowym przejściem granicznym pomiędzy Polską i Białorusią jest Terespol – Brześć (woj. lubelskie), w naszym województwie znajduje się dwa kolejne pod względem wielkości przewozów przejścia kolejowe, są to : Kuźnica–Bruzgi i Siemianówka–Świsłocz. Należy nadmienić, iż nasz region posiada dodatkowo dwa przejścia rezerwowe, które są obecnie niewykorzystywane: Czeremcha–Wysokolitowsk, Zubki Białostockie–Bierastawica. W przewozach towarowych bardzo ważną rolę pełnią stacje towarowe: Kuźnica, Łosośna, Sokółka, Cisówka, Siemianówka, gdzie znajdują się liczne prywatne terminale przeładunkowe. W przypadku ostatniej stacji, znajduje się tam terminal przystosowany do przeładunków intermodalnych (Chryzanów). Pomimo tego na terenie województwa podlaskiego brakuje dostatecznej liczby terminali przeładunkowych, szczególnie tych

przystosowanych do przeładunku kontenerów. Ponadto pilnej modernizacji wymaga przejście kolejowe Czeremcha–Wysokolitowsk, a ponownej odbudowy po stronie białoruskiej i polskiej przejście kolejowe Zubki Białostockie–Brzostowica. Wnioski:

- a. Ze względu na niewydolność przeładunkową przejścia kolejowego w Małaszewiczach konieczna jest dywersyfikacja potoków ładunków w kierunku przejść, które posiadają niewykorzystane rezerwy (Kuznica, Siemianówka) lub w kierunku tych, które są w stanie takie rezerwy w najbliższej przyszłości uruchomić (Czeremcha, Zubki Białostockie). W przeciwnym razie Podlasie może stracić niepowtarzalną szansę i pozycję najlepszej, potencjalnej alternatywy dla Małaszewicz. **Władze samorządowe do tej pory w ogóle pomijały w strategii temat Podlasia jako strategicznego węzła komunikacyjnego na transkontynentalnej trasie Europa Zachodnia-Chiny.**
- b. Na tle planów rozwojowych regionu warto zauważyć, iż województwo podlaskie ze względu na położenie geograficzne ma duży potencjał, który jest tylko w małym stopniu wykorzystywany w rozwoju gospodarczym naszego regionu. **Nasz region może być głównym miejscem inwestycji logistycznych, w tym rozwoju terminali intermodalnych na ścianie wschodniej Polski.**
- c. Oddana do użytku w 2018 roku dwupasmowa droga szybkiego ruchu S8 (Wrocław - Warszawa - Białystok) kończy swój bieg w Białymstoku. Pilnym tematem staje się przedłużenie jej z Białegostoku starym śladem drogi DK19 do granicy państwa w Kuznicy i połączenie jej z drogą szybkiego ruchu M6 budowaną na Białorusi z Grodna do Mińska. **Przedstawione rozwiązanie wydaje się optymalne w tranzyście, gdyż połączenie z Warszawy do Mińska jest krótszym połączeniem, niż połączenie z Warszawy przez Brześć do Mińska.** Sensownym jest zbudowanie alternatywnego korytarza Warszawa - Białystok - Grodno - Mińsk w stosunku do istniejącego Paneuropejskiego Korytarza nr 2 przebiegającego z Warszawy przez Brześć do Mińska. W ten sposób dojdzie do stworzenia dwóch korytarzy drogowych, przez co dodatkowo aktywizujemy gospodarczo znaczne obszary, które były do tej pory z tej roli wykluczone. Białorusini w tym roku kończą budowę M6. W finansowaniu drogi pomaga Bank Światowy, który udzielił kredytu na kwotę 250 milionów dolarów.
- d. Warto pamiętać o konieczności połączenia Białegostoku z Augustowem w standardzie drogi dwupasmowej w obu kierunkach.

2. **Promocja województwa na rzecz zwiększenia poziomu inwestycji krajowych i zagranicznych.**

Region podlaski zajmuje jedno z ostatnich miejsc pod względem poziomu inwestycji zagranicznych. W zakresie podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej regionu jest podejmowanych wiele rozproszonych i nieskoordynowanych działań, których poziom skuteczności jest znikomy.

Konsolidacja wysiłku i działań podejmowanych przez różne władze lokalne, urzędy, instytucje około biznesowe i organizacje przedsiębiorców pozwoli na zwielokrotnienie efektu związanego z promocją województwa. Szanse naszego regionu w walce o pozyskanie inwestorów znacznie rosną w sytuacji, w której prowadzone są wspólne działania wszystkich środowisk i są one skoordynowane na szczeblu wojewódzkim. Być może potrzebna jest zmiana dotychczasowej formuły promocji z promocji poszczególnych miast na promocję międzynarodową marki regionu lub promocję międzynarodową marki subregionów takich jak: **subregion wschodni Białostocki Obszar**

Metropolitalny - Bielsk Podlaski, subregion północny Suwałki – Augustów, subregion zachodni Łomża – Zambrów. Zadaniem nowej strategii promocji, powinno być zbudowanie silnej marki zwiększającej rozpoznawalność regionu i subregionów oraz regionalnych firm i produktów.

3. **Rozwój zasobów ludzkich, dostosowanie szkolnictwa do potrzeb przedsiębiorców.** Przedsiębiorcy stoją obecnie przed istotnym wyzwaniem braku wykwalifikowanych rąk do pracy. Na wieloletni niedobór wysokokwalifikowanych kadr nakłada się w ostatnim okresie niedobór fachowców z wykształceniem zawodowym. Wymusza to potrzebę nowego podejścia do prowadzenia firmy. Wielu przedsiębiorców mając świadomość niskiej skuteczności działań administracji w zakresie dostosowania szkolnictwa do potrzeb firm, włącza się w proces kształcenia zawodowego.

Strategia województwa powinno mocno akcentować ten problem. Priorytetem powinno być zwiększenie jakości pracy placówek edukacyjnych oraz rozwijanie zasobów infrastruktury edukacyjnej regionu. **Edukacja rzeszy młodych ludzi na wysokim poziomie nie jest tylko sprawą administracji szkolnej czy też uczelni, ale jest sprawą przedsiębiorców, którzy podkreślają potrzebę zwiększenia poziomu kształcenia i dostosowania szkolnictwa do potrzeb przedsiębiorców.** Realizacja wymienionych celów zwiększy potencjał rozwoju regionu, gdyż wielkość i jakość zasobów pracy decyduje o tempie rozwoju gospodarczego.

Kolejnym ważnym elementem rozwoju zasobów ludzkich jest **wsparcie inicjatyw doceniających młode talenty, efektem tego wsparcia ma być obniżenie poziomu odpływu młodych i utalentowanych ludzi z naszego regionu.** Potrzeba jest nam więcej inicjatyw w rodzaju konkursów, stypendiów, fundacji wspierających młode talenty. Pozytywnym przykładem w tym zakresie jest inicjatywa przedsiębiorców powołania Fundacji Techno-talentów. Mamy spore zasoby uzdolnionej młodzieży polskiego pochodzenia na Białorusi i w Kazachstanie. Naszym obowiązkiem jest zaangażowanie tych zasobów poprzez fundowanie stypendiów i innych form pomocy. Należałoby rozważyć uruchomienie instytucjonalnych form materialnych wsparcia młodzieży i połączenie tych form z zobowiązaniem do podjęcia pracy lub założenia firmy na terenie naszego regionu.

Dobrym przykładem inicjatywy lokalnej jest utworzenie Międzynarodowego Chińskiego i Środkowo-Wschodnioeuropejskiego Instytutu Logistyki i Nauki o Usługach na Wydziale Inżynierii Zarządzania Politechniki Białostockiej. Kształcącego absolwentów, którzy posiadają kompetencje do rozwijania współpracy międzynarodowej i znających realia rynków zagranicznych.

Formy wsparcia instytucjonalnego powinny oferować wsparcie bezzwrotne i zwrotne. **Regionalna polityka powinna zawierać metody i formy wsparcia tego typu inicjatyw, a także przedsiębiorców podejmujących inicjatywy zatrzymania utalentowanej młodzieży.**

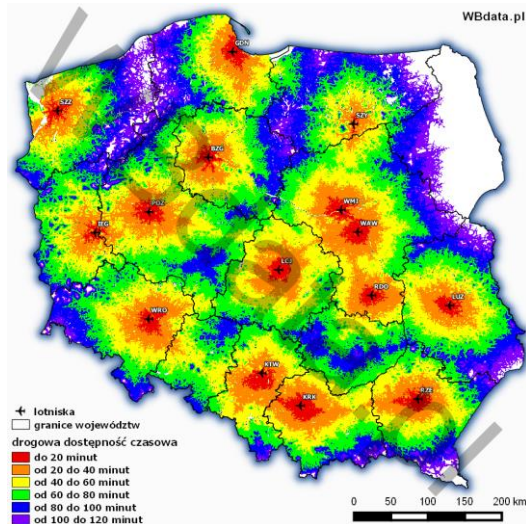
Przedsiębiorcy widzą potrzebę przeprowadzenia przez Urząd Marszałkowski rzetelnej analizy oferowanych kierunków kształcenia na poziomie średnim i wyższym i doprowadzenie do skonfrontowania z obecnymi i przyszłymi potrzebami przedsiębiorców. **Potrzebne jest przygotowanie „Białej Księgi” obecnego stanu dostosowania szkolnictwa do potrzeb przedsiębiorców.** Raport będzie podstawą do przygotowania programu niezbędnych zmian.

Nadal w naszym regionie odnotowujemy niski poziom współpracy nauki z biznesem, w małym stopniu w ten proces angażują się uczelnie wyższe oraz szkoły średnie. Istniejący system nie gratyfikuje pracowników naukowych oraz dyrektorów i nauczycieli szkół za trud podjęcia współpracy z biznesem. Nie występuje instytucjonalne wsparcie dla tego typu inicjatyw.

4. **Rozwój kluczowej infrastruktury.**

Konieczna jest rozbudowa lotniska Krywlany do statusu pełnowymiarowego lotniska, którego rozmiary (pas o długości około 2,5 km) pozwalałyby na włączenie woj. podlaskiego w lotniczy korytarz transportowy T-ENT oraz zapewniłoby rozwój profesjonalnych, opłacalnych usług CARGO.

Wiadomo jest, że najmniejsza atrakcyjność województwa dla inwestorów jest pochodną braku pełnowymiarowego lotniska. Mapa atrakcyjności pokrywa się z mapą czasu dotarcia do najbliższego lotniska.

Inwestycje prywatne, w tym też inwestycje kapitału zagranicznego są bardzo ważnym czynnikiem stymulującym lokalny wzrost gospodarczy. **Wymaga to kompleksowego przygotowania terenów inwestycyjnych w zakresie zwiększenia ich dostępności komunikacyjnej i technicznego uzbrojenia w podstawowe media.** Pomimo tego, że gminy poczyniły w tym zakresie znaczny postęp to nadal są tereny inwestycyjne, które mają **ograniczony dostęp (lub brak dostępu) do gazu ziemnego o odpowiedniej przepustowości, światłowodu, energii elektrycznej.**

Obecna strategia nie obejmuje tematu rozwoju nowej sieci typu 5G.

W województwie podlaskim barierą dla rozwoju dużych zakładów przemysłowych, w wielu miejscach nadal pozostają ograniczenia w dostępności energii elektrycznej.

Jedną z większych barier w rozwoju infrastruktury liniowej i przemysłowej jest program Natura 2000, który na ogromnych obszarach, często obejmujących 90% powierzchni gmin, nakazami i zakazami ogranicza rozwój przedsiębiorczości, inwestycji prywatnych, infrastruktury publicznej, nie dając w zasadzie nic w zamian. Nie stworzono żadnego systemu rekompensat dla gmin i firm zlokalizowanych w takich terenach.

Całkowicie zapomnianym tematem w woj. podlaskim są drogi wodne. Należy mieć na uwadze, że jedna z międzynarodowych dróg wodnych E-40 przebiega na południu województwa podlaskiego i jest objęta porozumieniem AGN. Porozumienie AGN ma na celu rozwój międzynarodowego transportu na śródlądowych drogach wodnych w Europie. Sieć ujęta w Porozumieniu AGN podzielona jest na dziewięć głównych wodnych ciągów transportowych o długości ponad 27 tys. km, które łączą porty ponad 37 krajów europejskich. Droga E-40 przebiegająca m.in. wzdłuż Bugu łączy Morze Bałtyckie z Morzem Czarnym. W najbliższym czasie nastąpi potrzeba rewitalizacji tej drogi do wymogów stawianych międzynarodowym porozumieniem. W interesie województwa jest przebieg ten drogi w obecnym śladzie. **Pilnym zadaniem staje się przygotowanie ekspertyzy (badania foresightowe) dotyczącej możliwości i strategii rozwoju kluczowej infrastruktury województwa.** W tym też pozyskania inwestorów zagranicznych. Dla przykładu inwestorów związanych z rozwojem hubu logistycznego na

transkontynentalnej trasie Europa Zachodnia-Chiny.

5. **Efektywność gospodarowania energią i eliminacja skutków smogu.** Niedostatecznie rozbudowana infrastruktura elektroenergetyczna, ciepłownicza i gazowa stanowią słaby punkt w samowystarczalności energetycznej regionu. Bardzo dobre warunki do wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych (duży potencjał wiatru na północy województwa, duże nasłonecznienie południowych regionów i dostępność biomasy) mogą stanowić samowystarczającą enklawę energetyczną. Istotnym czynnikiem ograniczającym rozwój technologii OZE i efektywności energetycznej, jest niedostateczna sieć przesyłowa oraz niedostateczne możliwości przyłączania generatorów z OZE. Nowoczesne technologie w zakresie wytwarzania energii oraz jej efektywnego wykorzystania mogą stanowić elementy szkieletu miksu energetycznego, gwarantującego ograniczenie emisji szkodliwych substancji do atmosfery. **Wprowadzanie nowoczesnego transportu niskoemisyjnego, opartego na pojazdach elektrycznych i hybrydowych (w tym transportu zbiorowego)** wymaga infrastruktury do ładowania i magazynowania energii. Województwo podlaskie wymaga zbudowania sieci stacji ładowania pojazdów niskoemisyjnych (elektrycznych, hybrydowych, na LPG, LNG i CNG, wodorowych i na sprężone powietrze), wykorzystujących potencjał OZE województwa i istniejącą oraz modernizowaną infrastrukturę energetyczną. Niedostateczny stopień rozbudowy sieci gazowniczej województwa można byłoby uzupełnić o wyspowe instalacje LNG.

W ramach **ograniczenia skutków smogu** wymagane jest **zmniejszanie zużycia energii cieplnej i elektrycznej poprzez wprowadzanie efektywnych energetycznie technologii** (wysokosprawne urządzenia, systemy sterowania zarządzania energią w instalacjach, lokalna produkcja energii) wykorzystujących dodatkowo mechanizmy „smart city i smart region” w oparciu o komunikację 4G i 5G oraz urządzenia Internetu rzeczy. Wiedza i doświadczenie naukowe oraz potencjał firm z branży energetycznej są elementem kształtującym efektywne gospodarowanie energią w województwie podlaskim.

6. **Poziom wykorzystania środków unijnych. Dotychczasowe kanały informacyjne są niewystarczające.**

Nowe sposoby dotarcia z informacją o dostępnych dla przedsiębiorców programach unijnych:

- a. Widzimy potrzebę wzmocnienia działań informacyjnych na temat dostępnych form wsparcia dla przedsiębiorców. Proponujemy wspólne działania informacyjne Urzędu Marszałkowskiego, uczelni wyższych, organizacji samorządu przedsiębiorców i instytucji otoczenia biznesu.
 - b. W zakresie strategii widzimy, że w małym stopniu zostały uwzględnione potrzeby zwiększenia dostępności środków zwrotnych w ramach wsparcia małych i średnich przedsiębiorstw. Dotychczasowa podaż tych środków poprzez programy (fundusz poręczeniowy i pożyczkowy) jest niewystarczająca w stosunku do występującego popytu. Ta forma wsparcia jest konkurencyjna w stosunku do kredytów bankowych, których dostępność jest w dużym stopniu ograniczona dla małych oraz nowotworzonych przedsiębiorstw. Jako przedsiębiorcy widzimy konieczność zwiększenia podaży i uruchomienia nowych agencji zajmujących się podażą środków zwrotnych.
7. **W zakresie potencjału zdrowotnego widzimy potrzebę zwiększenia nakładów na badania prewencyjne.** Jest to sposób na poprawę stanu zdrowia ogółu społeczeństwa. Obecny system opieki zdrowotnej kładzie główny nacisk na leczenie skutków, a w małym stopniu na działania prewencyjne. W ten sposób środki są lokowane na etapie leczenia, a mała ilość środków jest przeznaczona na prewencję. Uważamy, że bardziej efektywną metodą przy występującej niedostatecznej ilości środków finansowych na ochronę zdrowia, jest zwiększenie nakładów na prewencję. System prewencyjny jest bardziej efektywny

ekonomicznie, gdy będzie miał charakter powszechny i obligatoryjny. Należy przeanalizować dostępność środków unijnych w tym obszarze, żeby zwiększyć intensywność profilaktyki i badań prewencyjnych. Warto byłoby monitorować istniejące programy badań prewencyjnych i przygotować kompleksową informację o nich. W dłuższej perspektywie działania te wpłyną pozytywnie na zmniejszenie absencji chorobowej pracowników.

8. **W ostatnim okresie wystąpiły negatywne czynniki takie jak: niedostateczna podaż siły roboczej i niski stopień aktywności zawodowej kobiet i osób po ukończeniu 50 roku życia, które w dłuższym okresie będą spowalniały rozwój regionu.** W zakresie usług publicznych występuje niedobór placówek opieki nad dziećmi. Z tego powodu znaczna część zasobów ludzkich jest niedostępna na rynku pracy. Chodzi tutaj głównie o kobiety, które przejmują na siebie obowiązek opieki nad dziećmi. Jako przedsiębiorcy widzimy tutaj potrzebę stworzenia kompleksowych działań w zakresie zwiększenia ilości dostępnych miejsc w żłobkach i przedszkolach. Należałoby tutaj rozważyć zorganizowanie innych form opieki np. przyzakładowe żłobki i przedszkola lub stworzenia punktów czasowej opieki nad dziećmi (niemających statusu żłobka lub przedszkola). Widzimy tutaj potrzebę wypracowania odrębnego programu wsparcia młodych matek. Należy przeanalizować dostępność środków unijnych w tym obszarze. **Środki unijne należy w większym zakresie przekierować na zwiększenie aktywności zawodowej społeczeństwa.**
9. Na wsparcie w strategii zasługuje **sektor informatyczny (produkcja oprogramowania), który w ostatnim czasie bardzo dynamicznie rozwija się w naszym regionie.** Rosnący z roku na rok potencjał branży informatycznej powinien mieć odzwierciedlenie w strategii poprzez stworzenie programu rozwoju „Podlaskiej Doliny Krzemowej”. Przy przyjęciu tej strategii może dojść do synergii doliny krzemowej z rozwojem wielu branż, w tym rolno-spożywczej, metalowej, usług medycznych. Dobrze rozwinięty sektor informatyczny może być idealnym wsparciem dla inteligentnych specjalizacji i wiodących branż regionu. Sektor informatyczny może stworzyć podwaliny pod realizację inicjatyw w kierunku Podlaskiego Przemysłu 4.0, albo w kierunku „Inteligentnego (Smart) Województwa Podlaskiego” opartego na Internecie Rzeczy.
10. **Niskie PKB wytworzone w regionie.** Na terenie naszego województwa znajdują się przedsiębiorstwa importowe, zajmujące się importem surowców energetycznych. Działa spora liczba kolejowych terminali przeładunkowych, które przeładowują surowce ze wschodu. W momencie przekroczenia unijnej granicy na terenie naszego województwa pobierane są podatki - cło, akcyza, które zasilają budżet państwa. Wkład firm importowych w zasilenie budżetu państwa jest znaczny. W systemie redystrybucji budżetu państwa część tych środków trafia ponownie do naszego regionu. Ze względu na peryferyjne położenie naszego regionu na styku Unii Europejskiej i WOG Białorusi, Rosji, Kazachstanu dochodzi do wprowadzenia importowanych towarów na obszar celny UE. W dużej części przypadków Białostocka Izba Celna jest beneficjentem tych środków podatkowych. Strategia powinna zawierać elementy wzmacniające tranzytowy przepływ towarów przez nasz kraj, co wzmocni gospodarczo również nasz region. Strategia powinna określać zadania wspomagające przejście potoku towarów tranzytowych, które obecnie omijają Polskę, a przechodzą głównie przez Litwę, ale także w mniejszym stopniu przez Łotwę i Estonię. W perspektywie kilku kolejnych lat zwiększy się zdecydowanie potok towarów chińskich przechodzących tranzytem przez Polskę. Pobierane cła z towarów które będą trafiać na obszar UE właśnie na Podlasiu (towary ze wschodu, głównie z Chin) trafiłyby do budżetu województwa o ile to u nas towary te zostałyby odprawione. Im większy potok towarów tranzytem będzie wprowadzany na unijny obszar celny Polski, tym większe będą wpływy budżetowe.
11. **Niski udział rolnictwa w tworzeniu PKB.** Przedsiębiorcy widzą możliwość wprowadzenia szybkich zmian w technologiach produkcji rolnej. Uważamy, iż tradycyjne formy

charakteryzują się niską wydajnością, natomiast nowoczesne stosowane w Europie Zachodniej okazały się wydajniejsze i skuteczne w przeobrażeniu wsi w nowoczesne przedsiębiorstwa rolnicze. Potencjał rolnictwa jest ogromny, natomiast jego wykorzystanie tylko w produkcji mlecznej jest zadowalające. Główne wsparcie powinno pójść na intensyfikację upraw w oparciu o nowoczesne formy opracowane przy udziale podlaskich przedsiębiorców (konceptcja „Podlaskiej Doliny Rolniczej 4.0”) oraz wsparcie rolnictwa ekologicznego i informatyzacji w rolnictwie.